

Mere trafiksikkerhed på vejene – Transport- og Energiministeriets trafiksikkerhedspolitiske strategi

Oplægsholder: Fuldmægtig Rasmus Winckelmann Ottesen, Transport- og Energiministeriets departement

Sammenfatning:

Det går rigtig godt for trafiksikkerheden i Danmark. Antallet af trafikdræbte og alvorligt tilskadekomne er på et historisk lavt niveau, og de foreløbige tal for 2006 har samme tendens. Danmark er blandt de bedste lande i Europa, men der er lande som har færre trafikdræbte pr. million indbygger end Danmark.

I Transport- og Energiministeriets strategi "Mere trafiksikkerhed på vejene" – som blev offentliggjort i juni 2006 - præsenteres hvilke indsatser og aktiviteter inden for ministeriets område, som vil medvirke til at forbedre trafiksikkerheden og fastholde den gode udvikling, vi oplever for tiden. Dette oplæg er en gengivelse af kapitel 1 i denne strategi.

Strategi tager udgangspunkt i fire indsatsområder: 1) Mere sikre veje, 2) Måltrettet lokalt trafiksikkerhedsarbejde, 3) Mere sikre køretøjer og 4) Ny teknologi - nye muligheder.

Aktiviteterne knyttet til de 4 indsatsområder spænder fra gennemgang af vejnettet med særlig fokus på trafiksikkerhed til en måltrettet indsats for at fjerne sorte pletter på det statslige vejnet. Et centralt kriterium for de forskellige indsatser er, at de skal have en reel effekt. Det er ikke altid de dyre løsninger, som er de bedste.

1. Introduktion

Fra 2004 til 2005 er antallet af trafikdræbte faldet med 10 pct. Siden 1995 er der tale om et fald på 43 pct. I alt døde 331 personer i 2005, og 3.072 personer kom alvorligt til skade i trafikken i Danmark. Det er det laveste antal trafikdræbte i Danmark siden 1946.

Resultatet viser, at trafiksikkerhedsudviklingen går utroligt godt i Danmark, når vi måler på udviklingen i antallet af trafikdræbte. Denne positive udvikling ser desuden ud at til at fortsætte i 2006. Men der er stadig for mange, der dræbes eller kommer til skade i trafikken.

Det er i høj grad op til den enkelte trafikant at bidrage til, at alle kan færdes trygt i trafikken. Det personlige ansvar i trafikken er afgørende. Men samtidig må de ansvarlige myndigheder løbende vurdere mulighederne for at forbedre de trafiksikkerhedsmæssige rammevilkår.

Enhver trafikulykke er forbundet med store menneskelige og personlige tab. Samtidig er der store samfundsøkonomiske omkostninger forbundet med trafikulykker, hvis omfang understøtter, at ulykkesbekæmpelse og trafiksikkerhed betaler sig.

De personrelaterede omkostninger pr. dræbt i trafikken er opgjort til godt 10 mio. kr., mens beløbet pr. alvorligt tilskadekommen udgør godt 1 mio. kr. I 2005 svarer det til, at antallet af dræbte og alvorligt tilskadekomne som følge af trafikulykker kostede det danske samfund mere end 6 mia. kr.

2. Udfordringer og målsætninger for trafiksikkerhedsarbejdet

Med kommunalreformen får staten en ny og udvidet rolle på vejområdet, når amterne nedlægges og 2.000 km landevej overdrages til staten. Amterne har desuden spillet en central rolle i den samlede trafiksikkerhedsindsats, og har opbygget en stor ekspertise på området. Det er en unik situation, at der skal opbygges en ny sammenhængende struktur på trafiksikkerhedsområdet. Udfordringen efter nedlæggelsen af amterne er en bedre koordineret og målrettet indsats for at sikre, at sikkerhedsstandarden både på stats- og kommunalvejnettet fortsat højnes.

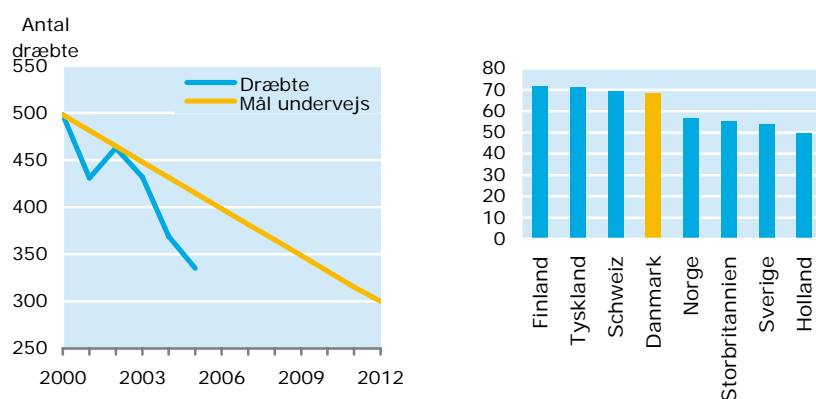
Det samlede danske trafiksikkerhedsarbejde tager sit udgangspunkt i Færdselssikkerhedskommissionens vision "Hver ulykke er én for meget". Den danske vision fastholder fokus på den forebyggende indsats for dermed at

undgå trafikulykker. Udover den forebyggende indsats gennemføres der i Danmark også indsatser, som sigter mod at reducere skadesomfanget, når der sker trafikulykker.

Ved formuleringen af Færdselssikkerhedskommissionens vision blev der opstillet konkrete målsætninger for antallet af dræbte og alvorligt tilskadede i 2012. Målet er, at vi i Danmark højst har 300 dræbte og 2.400 alvorligt tilskadede i 2012. Det svarer til en reduktion på 40 pct. i forhold til udgangspunktet i 1998 og ca. 55 trafikdræbte pr. million indbyggere i 2012.

Det samlede resultat for 2005 er med 331 nede på det laveste antal trafikdræbte i 60 år. I de internationale sammenligninger ligger Danmark dog ikke i top. Norge, Storbritannien, Sverige og Holland har således færre trafikdræbte pr. million indbygger end Danmark, jf. figur 1.

Figur 1. Antal dræbte pr. år sammenholdt med Færdselssikkerhedskommissionens målsætning for 2012 samt antal dræbte pr. million indbyggere i 2004 i de otte bedste lande



Kilde: Vejsektorens Informations System, VIS, Vejdirektoratet og International Road Traffic Accident Database (IRTAD) – OECDs ulykkesdatabase

I regeringsgrundlaget fra februar 2005 er det slået fast, at regeringen vil fortsætte indsatsen i de kommende år for at få nedbragt antallet af trafikdræbte yderligere. Transport- og Energiministeriet vil bidrage til indsatsen ved at arbejde for, at de danske veje og køretøjer bliver blandt de mest trafiksikre i Europa.

Transport- og Energiministeriets trafiksikkerhedsindsats gennemføres inden for et bredt ansvarsområde, som omfatter indretning og udformning af vejene, tekniske krav til køretøjerne, indsamling, bearbejdning og formidling af viden om trafikulykker og fastlægning af rammerne for transporterhvervet.

En række af Transport- og Energiministeriets indsatser på disse felter har allerede bidraget positivt til den gode udvikling i trafiksikkerheden i Danmark med de

markante reduktioner i antallet af dræbte og alvorligt tilskadekomne. Men der kan gøres mere.

3. Transport- og Energiministeriets trafikikkerhedsindsats

Trafikkerhed er højt prioriteret i Transport- og Energiministeriet, dels fordi der er mange forskellige aktører på ministeriets område som daglig bidrager til trafikikkerheden og dels fordi Transport- og Energiministeriet ønsker så meget trafikikkerhed som muligt for pengene.

Transport- og Energiministeriets vision for trafikikkerhedsarbejdet

Transport- og Energiministeriet vil arbejde for, at de danske veje og køretøjer skal være blandt de mest trafikikkerke i Europa.

Ministeriet ønsker derfor at forsætte og målrette sit bidrag til at reducere antallet af trafikdræbte og alvorligt tilskadekomne. Transport- og Energiministeriets vision for trafikikkerhedsarbejdet er en ambitiøs vision, som kræver, at der sættes ind på en række områder i de kommende år. Inden for Transport- og Energiministeriets ansvarsområde er der derfor formuleret fire strategiske indsatsområder, og til hvert indsatsområde er der tilsvarende

De fire indsatsområder:

1. Mere sikre veje
2. Målrettet lokalt trafikikkerhedsarbejde
3. Mere sikre køretøjer
4. Ny teknologi – nye muligheder

formuleret konkrete indsatser:

Tilsammen udgør de strategiske indsatsområderne og de konkrete indsatser rammerne for en målrettet trafikikkerhedsindsats på Transport- og Energiministeriets område. Med implementeringen af indsatsen for mere sikre veje og køretøjer bidrages væsentligt til en fortsat nedbringelse af antallet af trafikdræbte og alvorligt tilskadekomne på de danske veje.

De afsatte ressourcer til området skal udnyttes effektivt, og reguleringen skal målrettes, så den bedst muligt understøtter målene.

De bidrager til trafikikkerheden på vejene på Transport- og Energiministeriets område:

Vejdirektoratet – når der anlægges sikre veje, når vejene vedligeholdes, så slid og usikkerhed undgås, når der udformes vejregler, som indarbejder trafikikkerhedshensyn og når der gennemføres forsøg med nye metoder.

Færdselsstyrelsen – når reglerne for køretøjernes sikkerhedsegenskaber forbedres, når reglerne for adgang til transporterhvervet fastlægges.

Havarikommisionen for Vejtrafikulykker – når der indsamles og formidles viden om trafikulykker, når særlig problematiske ulykkestyper eller trafikantgrupper analyseres nærmere.

Danmarks Transportforskning – når der forskes og oparbejdes viden om trafikantadfærd, og hvordan trafikanterne mest effektivt kan påvirkes.

Vejtransportrådet – når rammerne for bus- og godstransport på vej fastlægges, når grundlaget for at tilbagekalde bus- eller godstilladelser som følge af uacceptable færdselssikkerhedsmæssige overtrædelser fastlægges.

3. 1. Mere sikre veje

Staten har med kommunalreformen fået en ny og udvidet rolle på vejområdet. Med kommunalreformen samles det overordnede vejnet i staten. 40 pct. af det samlede trafikarbejde vil foregå på det nye statsvejnet, og andelen er voksende. Med en bedre koordineret og mere målrettet indsats sikres en højnelse af sikkerhedsstandarden på statsvejnettet.

En mere målrettet indsats vil kunne sikre en indretning af vejene, så de i højere grad fremstår som selvforklarende og tilgivende.

Selvforklarende veje skal hjælpe trafikanterne til en effektiv og sikker trafikadfærd ud fra de informationer og klare signaler, som vejudformningen, vejenes omgivelser, skiltning, afmærkning og medtrafikanternes færden giver trafikanterne.

Tilgivende veje sørger for, at konsekvenserne, når der sker ulykker, bliver så små som muligt blandt andet ved at fjerne eller afskærme faste genstande, opsætte autoværn og indrette mere sikre kurver.

Implementeringen vil ske på mange forskellige niveauer. De væsentligste indsatsområder på statsvejnettet er:

- Udarbejdelse af målsætninger for trafikikkerhedsmæssige forbedringer på statsvejnettet baseret på en grundig teknisk gennemgang af det nye statsvejnet.
- Der sættes særlig fokus på arbejdet med fjernelse af faste genstande, afmærkning af kurver samt etablering af rumleriller.
- Det igangværende arbejde med at fjerne sorte pletter på det statslige vejnet målrettes.
- I forbindelse med nye vejprojekter gennemføres der en systematisk og grundig gennemgang med fokus på trafikikkerhed (trafikikkerhedsrevision).
- I forbindelse med det almindelige arbejde med vedligeholdelse af vejene gennemføres

der trafiksikkerhedsrevision af de nuværende statsveje.

- I forbindelse med, at statens ansvar for vejstrækninger med cykelfaciliteter udvides med kommunalreformen målrettes indsatsen for cyklisterne trafiksikkerhed og en cykelstrategi udarbejdes.

3.2. Målrettet lokalt trafiksikkerhedsarbejde

Med kommunalreformen etableres 98 nye og større kommuner, som vil have en meget væsentlig trafiksikkerhedsopgave fremover. Udover den direkte trafiksikkerhedseffekt på statsvejene vil en mere målrettet og koordineret indsats tjene som rollemodel for de nye kommuners trafiksikkerhedsarbejde på det nye kommunale vejnet.

Med en målrettet indsats kan staten inspirere de nye kommuner, som vil kunne udvikle et mere slagkraftigt trafiksikkerhedsfagligt miljø.

Samtidigt vil etableringen af seks nye regionale vejcentre under Vejdirektoratet kunne forstærke det lokale trafiksikkerhedsarbejde og derigennem sikre fokus på lokal trafiksikkerhed. Kommunalreformen kan således anvendes som afsæt for opnåelse af en betydelig synergieffekt til gavn for trafiksikkerheden.

Den lokale trafiksikkerhedsindsats i de nye kommuner skal understøttes af en stærk og sammenhængende statslig koordinerende indsats:

- Der skal opbygges en ny struktur på trafiksikkerhedsområdet efter kommunalreformen, herunder etablering af seks regionale vejcentre.
- Der skal fortsat gennemføres forsøgs- og udviklingsprojekter på vejområdet.
- Der skal fortsat udarbejdes redskaber til kommunerne i forbindelse med blandt andet sortpletudpegning, lokale handlingsplaner for trafiksikkerhed, hastighedsplaner og stedfæstelse af uheld.
- Der udarbejdes et praktisk anvendeligt katalog til kommunerne som vejledning og inspiration.
- Der gennemføres en grundig vurdering af det lokale trafiksikkerhedsarbejde efter gennemførelsen af kommunalreformen på vejområdet.

3.3. Mere sikre køretøjer

Køretøjernes sikkerhedsudstyr og sikkerhedsegenskaber skal medvirke til, at trafikulykker undgås, og at trafikanternes sikkerhed både inden og uden for køretøjerne forbedres. Da kravene til køretøjernes sikkerhedsmæssige standard i vidt omfang fastlægges i EU, skal Danmark gå forrest i EU-arbejdet for at få mere sikre køretøjer.

Samarbejdet og den konstruktive dialog med vejtransporterhvervet fortsættes. De tunge køretøjers andel i trafikulykker skal reduceres bl.a. ved forbedret chaufføruddannelse, og der skal fortsat være et klart signal om at overtrædelse af vejtransportlovgivningen ikke er acceptabelt.

For at fremme mere sikre køretøjer på vejene vil Transport- og Energiministeriet arbejde indenfor følgende områder:

- Arbejdet i EU med at forbedre køretøjernes sikkerhed koncentrerer om:
- Arbejdet i EU med at forbedre køretøjernes sikkerhed koncentrerer om:
 - ➔ Obligatoriske selehuskere i alle nye biler
 - ➔ Obligatorisk Euro NCAP crashtest for alle nye biler. Euro NCAP crashtest er en sikkerhedstest, som afgør, hvor sikker en bilmodel er ud fra forsøg med frontal- eller sidekollisioner med måledukker.
 - ➔ Obligatorisk ESP i alle nye biler. ESP er elektroniske stabiliseringsprogrammer, som modvirker udskridning og væltning.
- Der skal samtidigt arbejdes videre med økonomiske incitament og forbrugeroplysninger om bl.a. selehuskere, crashtest og ESP.
- Der skal være bedre forbrugeroplysninger og indarbejdes krav i fremtidige EU-direktiver om blandt andet:
 - ➔ Sorte bokse
 - ➔ Vognbaneskiftalarmer
 - ➔ Afstandsradar (Adaptive Cruise Control - ACC)
 - ➔ Sæder mod piskesmæld
 - ➔ Eftergivelige forkofangere på lastbiler
- Indenfor forsøg og forskning prioriteres følgende områder:
 - ➔ Intelligent hastighedstilpasning
 - ➔ Blindvinkel sensor/radar og videokamera på lastbiler
- Tilsynet med transporterhvervet prioriteres med følgende opfølgingsindsatser:
 - ➔ Den målrettede stikprøvekontrol af bus- og godskørselsvirksomheder fortsættes.
 - ➔ Der gennemføres en analyse af, om det nuværende tilsyn kan tilrettelægges, så det i højere grad fokuserer mere målrettet på trafiksikkerheden.
 - ➔ Der gennemføres en undersøgelse af effekterne af stramningerne i Vejtransportrådets nye praksis for tilbagekaldelse af tilladelser og meddelelse af advarsler.
- Chaufføruddannelserne forbedres med mere vægt på at uddanne chaufførerne i trafiksikker adfærd.

3.4. Ny teknologi - nye muligheder

Potentialet for at udvikle og implementere nye teknologier, der bygger på et tæt samspil og interaktion mellem vej, trafikant og køretøj skal udnyttes, fordi disse

løsninger præsenterer muligheder, som assisterer og hjælper trafikanten til trafiksikker adfærd, eller ligefrem hjælper trafikanten til at afværge og undgå trafikulykker. Den nye teknologi giver unikke muligheder for at forbedre trafiksikkerheden. Derfor foreslås følgende indsatsområder:

- Udvikling af scenarier for anvendelsen og udbredelsen af intelligente trafiksystemer i Danmark med særlig fokus på trafiksikkerhedsløsninger.
- Vurdering af mulighederne for variable hastigheder på egnede strækninger ved brug af intelligent skiltning.
- Vurdering af mulighederne for større forsøg med intelligent hastighedstilpasning på baggrund af forsøgserfaringer fra Aalborg og Børkop.
- Kortlægning af de tekniske muligheder for at udbrede systemer til intelligent farttilpasning i Danmark, det vil sige f.eks. digitale hastighedskort eller køretøjets aflæsning af hastighedsskilte.
- eCall er et IT-system, som ved installering i køretøjer automatisk kan alarmere alarmcentraler ved trafikulykker. Udviklingen på eCall området skal følges med henblik på opstilling af et beslutningsgrundlag.

En af de ting der går igen inden for alle fire indsatsområder, er anvendelsen af teknologiske muligheder til forbedring af trafiksikkerheden.

Udgangspunktet er, at de ny teknologier i vidt omfang kan hjælpe trafikanten til en mere trafiksikker adfærd og derigennem forebygge trafikulykker. Der er ingen tvivl om, at intelligente trafiksikkerhedssystemer (ITS) i fremtiden vil indgå i langt højere grad end i dag, og at de teknologiske muligheder på længere sigt vil kunne få en endog meget stor positiv trafiksikkerhedsmæssig effekt.

Det fulde potentiale af ITS er ikke kendt endnu, men lige nu er en række teknologiske muligheder allerede udviklet, eller så langt i udviklingen, at de i løbet af få år vil blive markedsført. Det drejer sig f.eks. om intelligent hastighedstilpasning, vognbaneskiptalarmer, intelligente skilte, afstandsradar, sorte bokse mv.

Det er et grundvilkår, at trafiksikkerhedsarbejdet i Danmark generelt har været gennemført ud fra ønsket om at prioritere de mest lønsomme indsatser. De lette og billige forbedringsmuligheder, som samtidig har en stor effekt, er imidlertid ved at være opbrugt. Der er derfor ingen nemme løsninger, hvis antallet af trafikdræbte og alvorligt tilskadede skal endnu længere ned.

Det er fortsat muligt at opnå en forbedring af trafiksikkerheden ud fra kendte indsatser. Men for at opnå en mere langtrækkende og fremtidssikret forbedring af trafiksikkerheden er det afgørende at udvikle og afprøve nye metoder og midler, og man skal være parat til at træffe de rette og nødvendige beslutninger.

Endelig er Transport- og Energiministeriet ikke alene om trafikikkerhedsarbejdet i Danmark. De centrale aktører i trafikikkerhedsarbejdet i Danmark, som Transport- og Energiministeriet typisk arbejder sammen med, er Justitsministeriet, Politiet, Rådet for Større Færdselssikkerhed, kommunerne og amterne, EU, transporterhvervene, interesseorganisationer og universitetsmiljøer.

Det er derfor også vanskeligt at måle og afgøre, hvor mange liv der spares ved den ene eller anden trafikikkerhedsindsats på Transport- og Energiministeriets område.

Det skyldes først og fremmest, at der typisk er mange forskellige årsager til, at en trafikulykke opstår. Hindring af en enkelt årsag betyder ikke nødvendigvis, at den type ulykke undgås. Det betyder oftere, at risikoen for den type ulykke reduceres. Da Transport- og Energiministeriet ikke er alene om at gennemføre tiltag med en trafikikkerhedsmæssig effekt er det vanskeligt at adskille de forskellige indsatsers effekter.

Sammenfattende om de fire indsatsområder til forbedring af trafikikkerheden:

Mere sikre veje – forbedring af vejsikkerheden på det kommende udvidede statsvejnet. Det udvidede statsvejnet skal sætte en høj standard for vejsikkerheden. Vejene skal derfor i højere grad indrettes som selvforklarende og tilgivende.

Målrettet lokalt trafikikkerhedsarbejde – med ny sammenhængende forstærket trafikikkerhedsindsats bliver såvel det lokale trafikikkerhedsarbejde som den landsdækkende indsats koordineret bedre og mere målrettet.

Mere sikre køretøjer – køretøjernes sikkerhedsudstyr og –egenskaber forbedres, så ulykker kan undgås, og trafikanterne ikke kommer til skade. De mere sikre køretøjer skal udbredes. Fokus på den tunge erhvervstransport fastholdes.

Ny teknologi – nye muligheder – trafikanterne skal hjælpes til bedre trafikadfærd og mere trafikikkerhed ved at udnytte de nye teknologiske muligheder til et bedre samspil mellem vej og køretøj

Når udviklingen i de samlede ulykkestal skal forklares, er der således oftest tale om en flerhed af forklaringsfaktorer, som ikke alle nødvendigvis kan henføres til Transport- og Energiministeriets ansvarsområde, og hvor de enkelte indsatsers effekter ikke kan adskilles fra hinanden.